

Leeswijzer bij de signaalvlaggen Zichtbare Zorg Ziekenhuizen versie 2010 over het verslagjaar 2009.

Dit document bevat enkele belangrijke opmerkingen bij het gebruik van de 23 indicatorensets van Zichtbare Zorg Ziekenhuizen en een toelichting op de signaalvlaggen die de zeggingskracht van de indicatorwaarden aangeven.

DOCUMENT	LEESWIJZER SIGNAALVLAGGEN ZICHTBARE ZORG ZIEKENHUIZEN
VERSIE	DEFINITIEF 10-06-2010

1. Inleiding

Zichtbare Zorg Ziekenhuizen ondersteunt ziekenhuizen bij het inzichtelijk maken van de eigen kwaliteitsprestaties. De uitgangspunten daarbij zijn één taal, één loket en één werkwijze zodat er met eenduidige sets van kwaliteitsindicatoren, op een gestandaardiseerde manier inzicht gegeven kan worden in het zorgproces en de resultaten. Zichtbare Zorg maakt de aangeleverde gegevens openbaar. Met deze openbare gegevens kunnen verschillende doelgroepen informatie over kwaliteit van zorg maken, met als doel:

1. keuze-informatie voor cliënten;
2. inkoopinformatie voor zorgverzekeraars;
3. toezichtinformatie voor de IGZ;
4. spiegel- en sturingsinformatie voor zorgverleners voor het verbeteren van de eigen prestaties;
5. beleidsinformatie.

Gebruikers van de data moeten voldoende context geboden krijgen zodat zij verantwoord kunnen omgaan met de gegevens. Het is daarbij belangrijk dat de indicatoren, de aangeleverde data en de indicatorwaarden aan vier dimensies (kwaliteitseisen) voldoen. Daarom heeft Zichtbare Zorg Ziekenhuizen in samenwerking met experts uit het veld een methodiek ontwikkeld om de zeggingskracht van de indicatoren te beoordelen. Dit zijn de signaalvlaggen (zie hoofdstuk 2) voor:

1. Validiteit. De indicator (geoperationaliseerde grootheid) meet wat ze moet meten (abstract concept);
2. Betrouwbaarheid registratieproces. De gegevens waarop de indicatoren zijn gebaseerd dienen betrouwbaar gemeten en geregistreerd te zijn;
3. Statistische betrouwbare vergelijkbaarheid. De indicatorwaarde dient nauwkeurig te zijn gemeten en vergelijking met het landelijke gemiddelde moet statistisch verantwoord;
4. Populatievergelijkbaarheid. Verschillen in patiëntenpopulaties kunnen van invloed zijn op de waarde van een indicator. Wanneer zorgaanbieders met elkaar worden vergeleken, moet met deze mogelijke invloed rekening worden gehouden.

Daarnaast gelden bij de interpretatie en gebruik van indicatoren meer algemene punten, zoals:

- Een indicator is een meetbaar aspect en geeft een aanwijzing over de kwaliteit van de zorg (Campell, 2002). Daarom geeft een indicator of een set indicatoren nooit een totaalbeeld van de geleverde zorg. Het levert slechts een beperkt beeld dat afhankelijk van het doel onder andere aanleiding kan zijn voor nader onderzoek of een gesprek.
- Er wordt nog maar kort met kwaliteitsindicatoren in de zorg gewerkt. Daarom is het nog een zoektocht naar mogelijkheden, waarbij we onze ogen niet moeten sluiten voor onmogelijkheden.
- De komende jaren is het noodzakelijk om de gebruikers van de indicatorwaarden te informeren over beperkingen die voorlopig aan het gebruik van indicatoren en indicatorwaarden verbonden zijn.

2. Signaalvlaggen: veel gestelde vragen

Zeggen de signaalvlaggen iets over de kwaliteit van zorg?

Nee, de signaalvlaggen zeggen niet direct iets over de kwaliteit van zorg. De signaalvlaggen zeggen iets over de zeggingskracht van de indicatoren en hun waarden. Als de vier signaalvlaggen voor een indicator groen zijn, dan betekent dit dat verantwoorde conclusies over de kwaliteit van zorg aan de indicatorwaarden verbonden kunnen worden.

Waarom de signaalvlaggen?

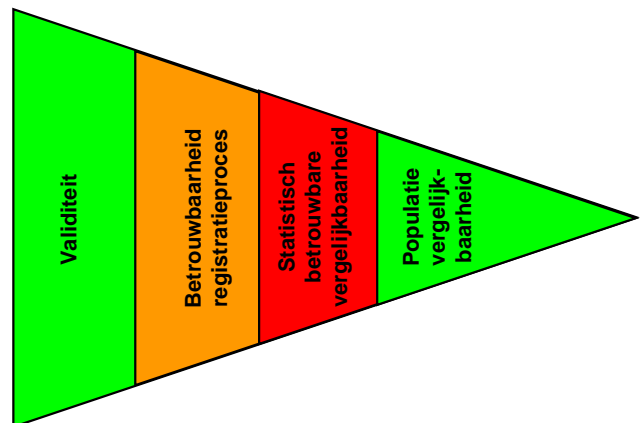
De doelstellingen van de beoordelingsmethodiek zijn:

1. Gegevens verantwoord openbaar maken. Op basis van de score op de vier kwaliteitsdimensies kan de stuurgroep een onderbouwd besluit nemen over het al dan niet of deels openbaar maken van de gegevens. Het uitgangspunt daarbij is dat alle indicatorwaarden openbaar worden samen met een beoordeling over hun zeggingskracht.
2. Optimalisatie. De beoordeling geeft de stuurgroep inzicht in de kwaliteit van de indicatoren en de indicatorwaarden. Hierdoor kunnen ze doelmatige keuzes maken bij de acties voor verbeteringen van zeggingskracht van de indicatoren.
3. Monitoring. Aan de hand van de uitkomsten op de beoordeling kan de stuurgroep over de jaren heen monitoren of de zeggingskracht van de indicatoren verbeteren.
4. Leeswijzer. De beoordeling geeft de gebruikers, die van de indicatorwaarden informatie maken voor hun doelgroep, inzicht in de mate waarin de indicatoren en indicatorwaarden aan de dimensies voldoen. Het is de verantwoordelijkheid van deze partijen hoe ze met deze beoordeling in relatie tot de bruikbaarheid van de indicatorwaarden voor hun doeleinden omgaan.

Zijn alle dimensies even belangrijk?

De volgorde van de dimensies is niet arbitrair: wil een indicator bruikbaar zijn voor het meten van een aspect van de kwaliteit van de geboden zorg, dan moet deze indicator valide zijn. Dit is een eerste vereiste.

Wanneer een indicator valide is, dan moet deze betrouwbaar worden geregistreerd, dat wil zeggen volledig, tijdig en juist. Als een indicator betrouwbaar is geregistreerd, dan moet deze zo nauwkeurig mogelijk gemeten worden, wil een indicatorwaarde statistisch betrouwbaar worden vergeleken met een landelijk gemiddelde score. Verschillen tussen ziekenhuizen kunnen ontstaan onder invloed van versturende factoren; voor een nette vergelijking tussen de ziekenhuizen zou er voor deze mogelijke versturende factoren moeten worden gecorrigeerd.

Hoe kan een indicator die niet valide is, wel statistisch betrouwbaar te vergelijken zijn?

De scores op de vier dimensies vormen samen het beeld van de zeggingskracht van de indicatoren en indicatorwaarden. Tegelijkertijd geven ze inzicht in de kwaliteit op deze onderliggende dimensies, zodat de verbeterrichting helder wordt. Met de experts die bij de ontwikkeling voor deze beoordelingsmethodiek zijn betrokken, zijn de mogelijkheden afgetast om te komen tot één enkele overall signaalvlag. Iedereen was er van overtuigd dat dit niet mogelijk is gezien het feit dat het vier verschillende dimensies zijn die zich niet laten optellen. Dit betekent concreet dat het nu voorkomt dat bijvoorbeeld er voor de 'statistisch betrouwbare vergelijkbaarheid' een signaalvlag 'groen' wordt toegekend, terwijl de andere dimensies de signaalvlag 'rood' hebben. In dat geval kunnen dus vraagtekens gezet worden bij de 'inhoud' van de waarden, maar zijn de aangeleverde data vanuit statistisch oogpunt (aantallen, etc.) voldoende nauwkeurig.

Een patiënt kan zo iets ingewikkelds toch niet begrijpen?

Deze signaalvlaggen zijn voor de professionele gebruikers van de Zichtbare Zorg data. Omdat Zichtbare Zorg geen informatie, maar gegevens verzamelt, is het van groot belang dat derden van die gegevens specifieke informatieproducten maken ten behoeve van hun doelgroep. Voorbeelden van gebruikers van de data zijn: beleidsmedewerkers/projectleiders bij patiëntenorganisaties, adviseurs zorginkoop bij zorgverzekeraars en kwaliteitsmanagers in de ziekenhuizen. De individuele burger of kiezende consument zelf is nadrukkelijk niet de doelgroep van deze signaalvlaggen. Het

overzicht van de signaalvlaggen samen met de kwantitatieve rapportage dient als achtergrond- en contextinformatie bij de gegevens.

Scores op de indicatoren kunnen opvallend zijn. Het is aan de gebruikers van de gegevens om verantwoord om te gaan met schijnbaar afwijkende scores van ziekenhuislocaties. Deze kunnen de werkelijkheid weerspiegelen maar kunnen bijvoorbeeld ook wijzen op registratieproblemen. De signaalvlaggen voor de betrouwbaarheid van het registratieproces en statistisch betrouwbare vergelijkbaarheid geven daar samen met de opmerkingen vanuit de indicatorwerkgroep handvatten voor.

Waarom zijn dit jaar de signaalvlaggen alleen op indicatorniveau openbaar?

Over verslagjaar 2008 en 2009 zijn de signaalvlaggen alleen op indicatorniveau openbaar zijn via de Zichtbare Zorg database. Het openbaar maken van de data op ziekenhuisniveau zou als voordeel hebben dat de data juist kunnen worden geïdentificeerd door eindgebruikers van de data en dat oneerlijke concurrentie onder de ziekenhuizen kan worden tegengegaan. De Stuurgroep Ziekenhuizen heeft hier echter niet toe besloten.

Ziekenhuizen ontvangen (vertrouwelijk) in de spiegelrapportage net als vorig jaar hun eigen signaalvlaggen op ziekenhuisniveau. Ziekenhuizen zijn vrij om deze signaalvlaggen op ziekenhuisniveau door te spelen aan derden. Zichtbare Zorg zal daarvoor een handzaam bestand (pdf) per aandoening verstrekken. Een voordeel daarbij is dat ziekenhuizen onderscheid kunnen maken aan wie ze deze informatie doorspelen, afhankelijk van gebruikers/doeleinden en de relatie. Zo kan een ziekenhuis besluiten de signaalvlaggen op ziekenhuisniveau aan bijvoorbeeld zorgverzekeraars ter beschikking te stellen.

Waarom zijn er nu meer groene vlaggen ten opzichte van vorig jaar?

Het merendeel van de signaalvlaggen is groen; een ander beeld dan vorig jaar toen veel signaalvlaggen oranje waren. Een directe vergelijking van de signaalvlaggen van meetjaar 2008 en 2009 is niet mogelijk en er kan niet geconcludeerd worden dat de betrouwbaarheid van het registratieproces van de zorgaanbieders is verbeterd, gelijk is gebleven of is verslechterd. Hieronder een toelichting op mogelijke verklaringen voor de verschillen.

- **Aanpassingen ten opzichte van vorig jaar**

Voor aangepaste indicatoren zijn, indien nodig, de vlag voor *validiteit* en *vergelijkbaarheid* bijgesteld. De signaalvlag voor *betrouwbaarheid van het registratieproces* en *statistische betrouwbaarheid* zijn opnieuw vastgesteld. De berekening voor de signaalvlag *betrouwbaarheid van het registratieproces* is herzien.

- **Betrouwbaarheid van het registratieproces**

Deze vlag is gebaseerd op de verificatievragen. Deze vragen zijn gewijzigd. Vergelijking van de signaalvlaggen van verslagjaar 2008 en 2009 is niet mogelijk en er kan niet geconcludeerd worden of de betrouwbaarheid van het registratieproces van de zorgaanbieders is verbeterd, gelijk is gebleven of is verslechterd.

- **Selfreport**

De ziekenhuizen waren anders dan vorig jaar op de hoogte van de wijze waarop de signaalvlaggen worden berekend. Omdat het volledig gebaseerd is op 'selfreport' zonder controle, is er een risico dat de verificatievragen sociaalwenselijk zijn ingevuld.

Wat betekenen de signaalvlaggen voor de gebruikers (tabel 2)?

Dimensie	Kleur	Dat betekent: ...
Validiteit Verantwoordelijkheid indicatorwerkgroep / stuurgroep	Rood	Wat er gemeten is (de indicator) zegt niets over wat je wilt meten (abstracte concept dat een onderdeel van de kwaliteit van zorg weerspiegelt).
	Oranje	Wat er gemeten is (de indicator) zegt deels iets over wat je wilt meten (abstracte concept dat een onderdeel van de kwaliteit van zorg weerspiegelt).
	Groen	Wat er gemeten is (de indicator) zegt iets over wat je wilt meten (abstracte concept dat een onderdeel van de kwaliteit van zorg weerspiegelt).
Betrouwbaarheid van het registratieproces Verantwoordelijkheid ziekenhuis	Rood	Alle ziekenhuizen bezien, zijn er vraagtekens te zetten bij de inrichting van het registratieproces.
	Oranje	Alle ziekenhuizen bezien, wordt ten dele aan belangrijke voorwaarden voor het betrouwbaar inrichten van het registratieproces voldaan.
	Groen	Alle ziekenhuizen bezien, wordt (bijna) volledig aan belangrijke voorwaarden voor het betrouwbaar inrichten van het registratieproces voldaan.
Statistisch betrouwbare vergelijkbaarheid Verantwoordelijkheid indicatorwerkgroep / stuurgroep	Rood	Alle ziekenhuizen bezien, is een zinnige vergelijking van ziekenhuizen met het landelijke gemiddelde niet mogelijk.
	Oranje	Alle ziekenhuizen bezien, vraagt een zinnige vergelijking van ziekenhuizen met het landelijke gemiddelde een genuanceerd oordeel.
	Groen	Alle ziekenhuizen bezien, is een zinnige vergelijking van ziekenhuizen met het landelijke gemiddelde op statistisch verantwoord. Echter er kunnen nog case-mix variabelen zijn die verstorend werken (zie populatievergelijkbaarheid).
Populatie vergelijkbaarheid Verantwoordelijkheid indicatorwerkgroep / stuurgroep	Rood	Er zijn factoren die een ziekenhuis niet kan beïnvloeden, maar die wel van invloed zijn op de waarde van de indicator. Verschillen tussen ziekenhuizen kunnen daar deels door verklaard worden (bijvoorbeeld patiëntkenmerken).
	Oranje	Er zijn mogelijk factoren die een ziekenhuis niet kan beïnvloeden, maar die wel van invloed zijn op de waarde van de indicator. Verschillen tussen ziekenhuizen kunnen daar deels door verklaard worden (bijvoorbeeld patiëntkenmerken).
	Groen	Er zijn geen factoren die een ziekenhuis niet kan beïnvloeden en die wel van invloed zijn op de waarde van de indicator. Verschillen tussen ziekenhuizen kunnen daar niet door verklaard worden (bijvoorbeeld patiëntkenmerken).

Hoe zit de Signaalvlaggen methodiek in elkaar?

Zichtbare Zorg heeft samen met experts uit het veld deze methodiek ontwikkeld, waarmee een beeld gegeven kan worden over de kwaliteit van de aangeleverde gegevens. Op de website van Zichtbare Zorg (<http://www.zichtbarezorg.nl/page/Ziekenhuizen/Documenten>) vindt u een notitie met een uitgebreide toelichting op de methodiek. Hieronder is een verkorte samenvatting opgenomen hoe tot de verschillende vlaggen wordt gekomen.

Uitleg bij de verschillende kleuren signaalvlaggen voor validiteit, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid
 Verslagjaar 2009. Uitvraag in 2010.

	Dimensie	Aspect/Verificatievraag	Vlag op ziekenhuisniveau: Wordt alleen getoond in de spiegelrapportage aan het ziekenhuis.			Vlag op indicatorniveau: Wordt opgenomen in de algemene rapportage met geaggregeerde resultaten, de spiegelrapportage en de Zichtbare Zorg database.		
			Weging	Kleur	Betekenis	Weging	Kleur	Betekenis
Verantwoordelijkheid indicatorwerkgroep/stuurgroep	Validiteit: zegt iets over de mate waarin een indicator (geoperationaliseerde grootheid) meet wat hij moet meten (abstracte concept).	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Gebaseerd op de toelichtingen in de indicatorgids over validiteit, aangevuld met de opmerkingen in de invoermodules en helpdeskvragen, zal aan de indicatorwerkgroep worden voorgelegd in hoeverre een indicator als valide aan te merken is. Aan de indicator zal op basis van de expertopinie van de indicatorwerkgroep een kleurcodering groen/oranje/rood gegeven worden. Het is daarmee een kwalitatieve beoordeling, in tegenstelling tot de dimensies 'betrouwbaarheid van het registratieproces' en 'statistische betrouwbare vergelijkbaarheid'.		
Verantwoordelijkheid ziekenhuis	Betrouwbaarheid van het registratieproces: zegt iets over de inrichting van het registratieproces bij het ziekenhuis/de ziekenhuizen	Verslagjaar De gegevens moeten zijn gebaseerd op het voorgeschreven verslagjaar.	De verificatievragen wegen respectievelijk 5/20/20/25/25/5 mee in de bepaling voor de signaalvlag.	Rood bij 50 punten of minder.	Er zijn vraagtekens te zetten bij de inrichting van het registratieproces.	Op basis van de verdeling over ziekenhuizen wordt de kleur van de totale signaalvlag bepaald.	Rood: wanneer 25% of meer van de ziekenhuizen de signaalvlag rood heeft.	Alle ziekenhuizen bezien, zijn er vraagtekens te zetten bij de inrichting van het registratieproces.
		Populatievaststelling De populatie moet zijn vastgesteld op basis van de voorgeschreven codes.		Oranje bij meer dan 50 punten en minder dan 80 punten.	Aan belangrijke voorwaarden voor het betrouwbaar inrichten van het registratieproces wordt slechts deels voldaan.		Oranje: als de signaalvlag niet rood en niet groen is. Dus: minder dan 25% van de ziekenhuizen rood én minder dan 75% van de ziekenhuizen groen.	Alle ziekenhuizen bezien, wordt aan belangrijke voorwaarden voor het betrouwbaar inrichten van het registratieproces slechts deels voldaan.
		Indicatorwaardebepaling De indicatorwaarde moet zijn vastgesteld volgens de voorgeschreven criteria.		Gegevensverzameling De gegevens moeten op een volledige telling zijn gebaseerd.	Groen bij 80 punten of meer.		Aan belangrijke voorwaarden voor het betrouwbaar inrichten van het registratieproces wordt (bijna) volledig voldaan.	Groen: wanneer 75% of meer van de ziekenhuizen de signaalvlag groen heeft.

Verantwoordelijkheid indicatorwerkgroep / stuurgroep	Dimensie	Van toepassing op / als	Vlag op ziekenhuisniveau: Wordt alleen getoond in de spiegelrapportage aan het ziekenhuis.			Vlag op indicatorniveau: Wordt opgenomen in de algemene rapportage met geaggregeerde resultaten, de spiegelrapportage en de Zichtbare Zorg database.			
	Statistisch betrouwbare vergelijkbaarheid: zegt iets over nauwkeurigheid van de aangeleverde waarde op zichzelf en in vergelijking met de gemiddelde waarde over alle ziekenhuizen (het landelijke gemiddelde). Dit is in principe niet door een ziekenhuis te beïnvloeden. Daarmee zegt deze vlag niets over de verantwoordelijkheid van het ziekenhuis.	De gemiddelde proportie: A- is erg klein (0-5%) of juist erg groot (95-100%). De proportie is de score op de indicator (uitkomst van de breuk, de teller gedeeld door noemer). B- ligt tussen 5 en 95%. De proportie is de score op de indicator (uitkomst van de breuk, de teller gedeeld door noemer).	Op basis van het totale aantal waarnemingen wordt de kleur van de signaalvlag bepaald.	Weging	Kleur	Betekenis	Weging	Kleur	Betekenis
	Populatie vergelijkbaarheid: Zegt iets over de mate waarin factoren, die kunnen verschillen tussen ziekenhuizen (bijvoorbeeld patiëntkenmerken), van invloed zijn op de indicatorwaarde.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Gebaseerd op de toelichtingen in de indicatorgids over vergelijkbaarheid, zal aan de indicatorwerkgroep worden voorgelegd in hoeverre een indicator als vergelijkbaar aan te merken is. Op basis van de expertopinie van de indicatorwerkgroep zal hier een kleurcodering groen/oranje/rood aangegeven worden. Het is daarmee een kwalitatieve beoordeling, in tegenstelling tot de dimensies 'betrouwbaarheid van het registratieproces' en 'statistische betrouwbare vergelijkbaarheid'			